

ROZHOVOR

Rozhovor s MUDr. Jarmilou Rážovou, PhD., vedoucí Centra zdraví a životních podmínek Státního zdravotního ústavu

Státní zdravotní ústav bude od letošního roku bližším odborným partnerem

Na prevenci úrazů se často zaměřují projekty podpory zdraví. Jaké jsou aktuální možnosti a podmínky finanční podpory ze strany SZÚ/MZ?

Ministerstvo zdravotnictví podpořilo v letošním roce projekty zaměřené na prevenci úrazů u dětí v rámci dotačního programu, který přispívá k naplňování Národního akčního programu prevence dětských úrazů. Možnosti a podmínky finanční podpory ze strany MZ pro rok 2009 by měly být vyhlášeny na internetových stránkách MZ v průběhu letních měsíců.

Státní zdravotní ústav je tradičním odborným partnerem Zdravých měst, obcí a regionů. Jaká je Vaše představa spolupráce v nejbližším období?

Spolupráci mezi Státním zdravotním ústavem a Zdravými městy považují nejen za tradiční, ale za stěžejní pro oblast prosazování a posilování zdraví občanů. Státní zdravotní ústav se prostřednictvím svých dislokovaných pracovišť se sídlem ve všech krajských městech ČR stává od letošního roku méně vzdáleným odborným partnerem.

Spolupráce by měla probíhat zejména zapojením odborných pracovníků SZÚ v oblasti komunitního plánování a přípravy expertních zdravotních plánů, jejich realizaci a hodnocení.

Chystají se nějaké nové aktivity/projekty, do kterých by se města obce realizující Projekt Zdravé město WHO zapojit?

V současné době připravujeme realizaci projektů podpory zdraví, které v letošním roce získaly finanční podporu MZ. Jedná se většinou o projekty celorepublikového nebo nadkrajského charakteru, zapojení Zdravých měst do jejich realizace je možné a vítané.

Jedná se zejména o projekty zaměřené na propojení všech aktérů v oblasti péče o zdraví, na seniory a jejich aktivizaci, informační a motivační kampaně ke zdravému životnímu stylu týkající se například pohybových aktivit, výživy či nekouření. Spadají sem ale také oblasti, které jsou specificky zaměřené na aktivity rozvíjející a podporující zdraví v prostředí škol, na pracovištích a úřadech měst a obcí a podobně.

Informace o jednotlivých aktivitách najdete na internetových stránkách SZÚ, kde jsou též dostupné kontakty na naše dislokovaná pracoviště v krajských městech.

TÉMA MĚSÍCE: „DNY BEZ ÚRAZŮ“

Úrazy zauímají přední místa ve statistikách příčin úmrtí na celém světě. Preventivními aktivitami lze přitom výrazně snížit počty i následky úrazů, zejména těch dětských. Ve vyspělých státech tvoří dle statistik OECD úrazy příčinu více než 40 % úmrtí dětí do 14 let, z čehož 41 % připadá na dopravní nehody. Právě bezpečnost silničního provozu je oblastí, na niž se nejvíce zaměřují dopravně preventivní a výchovné akce. Během kampaně Národní dny bez úrazů, která probíhala letos v období od 5. do 15. června, byly ve Zdravých městech a obcích připraveny také aktivity zaměřené na prevenci úrazů ve škole, v domácnosti, v přírodě nebo třeba při koupání. Letní prázdniny jsou z hlediska dětských úrazů rizikovým obdobím, a tak jsou děti v předprázdninovém období instruovány, jak úrazům předcházet i jak poskytnout první pomoc v případě zranění. Dny bez úrazů jako jedna z nejrozsáhlejších preventivních kampaní probíhají pod záštitou Světové zdravotní organizace – WHO.

V červnovém čísle Zpravodaje přinášíme střípky z akcí, které se u příležitosti kampaně Národní dny bez úrazů konaly ve Zdravých městech a obcích.

Do kampaně se letos zapojili tito členové NSZM: *Brno, Chrudim, Hlučín, Hodonín, Kroměříž, Litoměřice, Moravská Třebová, Orlová, Praha-Libuš a Písnice, Třebíč, Třeboň, Ústí nad Labem, Velké Meziříčí, Velký Beranov a Vsetín.*

SYSTÉMOVÁ PREVENCE A SPOLEČNÝ POSTUP INSTITUCÍ PŘÍSPÍVAJÍ KE SNÍŽENÍ POČTU ÚRAZŮ

Bezpečnost v dopravě představuje globální téma při preventivních aktivitách k problematice úrazů. Ministerstvo zdravotnictví ČR připravilo Národní akční plán prevence dětských úrazů, probíhají dopravně preventivní programy ve spolupráci s Ministerstvy dopravy a vnitra i programy realizované neziskovými organizacemi.

Prevence dětských úrazů je v České republice předmětem meziresortní spolupráce

V souvislosti s tradiční červnovou kampaní se konala 18. června na Ministerstvu zdravotnictví tisková konference, která představila aktuální situaci v oblasti prevence úrazů v České republice z pohledu resortů. Kromě českých expertů vystoupil k tomuto tématu také významný zahraniční host Dr. Dinesh Sethi, technický expert Evropské úřadovny WHO na problematiku prevence dětských úrazů a násilí. Zdůraznil zejména, že koordinovaná a systematická prevence má své prokazatelné výsledky, jak dokládají např. skandinávské země a ocenil, že touto cestou se vydala také Česká republika. Zástupci ČR pak prezentovali zejména plnění **Národního akčního plánu prevence dětských úrazů (NAP)**, na němž se podílí **Meziresortní pracovní skupina pro prevenci dětských úrazů**, ustavená již v roce 2005. NAP stanovuje nejdůležitější úkoly jednotlivých resortů pro období 2007–2017 a mapuje dosavadní aktivity v rámci prevence dětských úrazů. Více informací o NAP lze nalézt na stránce <http://www.mzcr.cz/Categories/511-narodni-akcni-plan.html>. Resort zdravotnictví má prioritní úkol vytvořit Národní registr dětských úrazů, jehož cílem je maximálně snížit dětskou úmrtnost v důsledku úrazů, která je u nás bohužel nad evropským průměrem.

V souvislosti s aktivní podporou prevence úrazů v ČR, do které se významně zapojují i členové NSZM, zvažuje WHO zřízení tzv. spolupracujícího centra pro dětské úrazy. I o tom mluvil na tiskové konferenci zahraniční host Dr. Dinesh Sethi z WHO.

Bezpečnosti v dopravě se věnuje rezoluce OSN i místní preventivní aktivity

Na březnovém zasedání Valného shromáždění OSN byla představena rezoluce „**Zlepšování globální bezpečnosti silničního provozu**“ (Improving Global Road Safety), která reaguje na varovné zprávy WHO o „križi bezpečnosti na silnicích“. V dubnu loňského roku se v Bruselu uskutečnil první **Evropský den bezpečnosti silničního provozu**, další ročník této akce se chystá na 13. října letošního roku v Paříži. 10. července tohoto roku se v Bruselu konala další akce na podporu zvýšení bezpečnosti na silnicích, tentokrát **Evropská konference mladých lidí pro bezpečnost silničního provozu**.

Na místní úrovni existuje v České republice celá řada metodik a postupů v rámci dlouhodobých preventivních programů, do kterých se může zapojit každé město či škola. Již druhým rokem probíhá program „**Vidíš mě?**“, vytvořený Bezpečnou komunitou Kroměříž, který se zaměřuje na používání reflexních prvků. S prevencí dopravních úrazů pomáhá projekt „**Na kolo jen s přilbou**“, který motivuje cyklisty nosit helmu, za což mohou být ti ukázněni také odměněni. Jedním z nejrozsáhlejších projektů, který má svůj původ ve Velké Británii, je „**Bezpečná cesta do školy**“, jehož metodické vedení zajišťuje v ČR Centrum dopravního výzkumu a sdružení Pražské matky. Vybrané projekty bezpečných cest, zpracované školami i dalšími organizacemi pracujícími s dětmi, podporuje Nadace Partnerství v rámci svého grantového programu „**Na zelenou**“. I letos je Národní síť Zdravých měst jedním z partnerů soutěže, vyhlašované Nadační Partnerství a oceňující úspěšné realizace měst a obcí v oblasti zklidňování dopravy, s názvem „**Cesty městy**“.

Více informací k problematice úrazů a jejich prevenci naleznete na <http://www.nszm.cz/urazy>.

DOBRÁ PRAXE

Letošní Dny bez úrazů byly věnovány bezpečnosti dětí ve škole, v dopravě a při prázdninových aktivitách

Ve Zdravých městech a obcích probíhaly během kampaně Dny bez úrazů aktivity v rámci dlouhodobých programů, ale i jednorázové osvětové akce, věnované bezpečnosti silničního provozu, prevenci úrazů ve škole, v domácnosti nebo v přírodě a u vody. Děti besedovaly ve školách a nacvičovaly také praktickou první pomoc při úrazech.

Prevence dětských úrazů byl věnován již třetí ročník odborné konference k projektu „Bezpečná škola“, která se uskutečnila dne 10. června ve Zdravém městě **Kroměříž** v prostorách Střední zdravotnické školy. Odborného setkání se zúčastnilo více než 80 zájemců o problematiku dětských úrazů. Nad konferencí převzali záštitu hejtman Zlínského kraje Libor Lukáš a starosta Kroměříže Miloš Malý. Kromě příkladů dobré praxe se díky prezentaci zástupkyně Ministerstva zdravotnictví ČR Ivy Truellové účastníci konference seznámili také s Národním akčním plánem prevence dětských úrazů pro léta 2007–2017. Bezpečnosti ve škole se věnovali rovněž studenti Obchodní akademie ve Zdravém městě **Orlová** v rámci projektu „Otevři oči“ aneb „Škola bez úrazů“. Studenti vytypovali místa ve škole, kde je předpoklad zvýšeného nebezpečí úrazu, a následně formou přednášek a prezentací navrhli řešení k omezení rizik s přihlédnutím k bezpečnostním předpisům. Základní škola ve Školní ulici připravila pro své žáky projekt „Společně bez úrazů“, zaměřený na prevenci úrazů ve škole i ve volném čase, který probíhal formou praktických ukázek a znalostních testů. Testy ze zdravotní pomoci a prevence úrazů byly připraveny také ve Zdravém městě

Třebíč v dětském oddělení pobočky Městské knihovny v Hasskové ulici. V dalších pobočkách Městské knihovny Třebíč se konaly v týdnu od 9. do 14. června besedy o úrazech pro žáky základních škol. Bezpečnostně preventivní akce měla své zastoupení rovněž ve Zdravé obci **Velký Beranov**, kde se na akci v základní škole podílely také Hasičský záchranný sbor kraje Vysočina, Policie ČR a BESIP. Děti z mateřské školy se prostřednictvím materiálů Zdravotního ústavu v Jihlavě seznámily s hlavními úrazovými situacemi. Prevenci úrazů bylo věnované i pohádkové soutěži odpoledne pro děti i dospělé s názvem „Polámal se mraveneček“.

Ve Zdravém městě Kroměříž proběhl již třetí ročník konference s názvem „Bezpečná škola“, kterou pořádá Bezpečná komunita Kroměříž.

Úrazy v dopravě představují pro děti velké riziko, preventivní akce se proto zaměřují na bezpečnost silničního provozu

Dětské zastupitelstvo uspořádalo ve Zdravé městské části Praha – Libuš a Písnice velkou cyklojízdu, které předcházela beseda o bezpečnosti silničního provozu.

Zejména rodičům s dětmi byly určeny dopravně bezpečnostní akce ve Zdravém městě **Velké Meziříčí**, které se konaly 9. a 10. června ve venkovních prostorách Kopretiny – centra pro rodinu. Děti poznávaly pomocí her dopravní značky na kole, připravena byla také beseda s Dopravní policií ČR na téma „Jak bezpečně jezdit na kole – ochranné pomůcky a předpisy“. Již 2. června se uskutečnila velká cyklojízda spojená s besedou o bezpečnosti v dopravě ve Zdravé městské části **Praha-Libuš a Písnice**. Na pořádání cyklojízdy se podílelo dětské zastupitelstvo a program zahrnoval také překážkovou dráhu pro menší děti. Cyklojízdy s plněním úkolů se v prostoru u Základní školy Meteorologická na okraji Modřanské rokle zúčastnilo 120 dětí.

Akce zaměřená na prevenci úrazů v dopravě se konala také ve Zdravém městě **Vsetín**, kde se na parkovišti u splavu na Ohradě sešlo několik desítek mladých cyklistů, bruslařů i koloběžkářů. Akce pořádaná Společností pro komunitní práci zahrnovala také stanoviště hasičů a strážníků Městské policie, kteří radili dětem, jak se bezpečně chovat na silnicích, a ukazovali správně vybavené jízdní kolo. Na Dětském dopravním hřišti v Krásném Březně ve Zdravém městě **Ústí nad Labem** se ve středu 25. června uskutečnila informační soutěž pro děti z mateřských škol s názvem „Malý cyklista“, pořádaná ve spolupráci se Státním zdravotním ústavem a Městskou policií Ústí nad Labem. U jezera Milada se již o měsíc dříve konal cyklozávod převážně po značené cyklotrase s doprovodným programem.

U jezera Milada proběhl ve Zdravém městě Ústí nad Labem u příležitosti kampaně Dny bez úrazů cyklozávod s bohatým doprovodným programem.

Následky úrazů během prázdnin v přírodě nebo u vody lze zmírnit poskytnutím včasné první pomoci

Na koupališti ve Zdravém městě **Litoměřice** se letos uskutečnil první ročník preventivní akce pro žáky 6. tříd základních škol s názvem „Ve vodě jak na souši“, která se zaměřila na prevenci utonutí a úrazů u vody. Součástí programu tvořily například ukázky práce záchranné služby nebo předvedení potápěčského vybavení. Děti si vyzkoušely pod dohledem záchranářů oživování na cvičné figuríně a ošetřování fingovaných poranění. Ve dnech 24. a 25. června probíhala ve Zdravém městě **Chrudim** akce s názvem „Pomoc, topím se!“. Na základních a středních školách se konaly besedy na téma „Dvanáctero bezpečného pobytu u vody, první pomoc a záchrana tonoucího“ a celá akce vyvrcholila na koupališti ukázkami vybavení a činnosti Vodní záchranné služby, záchrany tonoucího a poskytnutí první pomoci. Kurs resuscitace pro veřejnost proběhl v rámci bohatého programu kampaně Národní dny bez úrazu ve Zdravém městě **Brno**. Nemocnice Milosrdných bratří nabídla 9. června ve svém klientském centru dvouhodinové školení pro veřejnost, spojené s praktickou ukázkou a nácvikem na moderních figurínách. Celkem se do akcí v rámci NDBÚ zapojilo v Brně na dva tisíce dětí a mladých lidí. Ukázky první pomoci byly připraveny také 11. a 12. června na Mírovém náměstí ve Zdravém městě **Hlučín**. Členové Českého Červeného kříže předváděli konkrétní resuscitační úkony na figurantech. „Dopoledne s první pomocí“ se uskutečnilo ve Zdravém městě **Hodonín**. Akce pořádaná Mládeží Českého Červeného kříže v Hodoníně ve spolupráci se Státním zdravotním ústavem – pracovištěm Hodonín a dalšími partnery, navazovala na sérii přednášek o první pomoci a nabídla účastníkům praktické ukázky poskytování první pomoci. Zdravé město **Třeboň** uspořádalo pro děti ze základních a středních škol soutěžní akci s názvem „Hurá prázdniny“. Členové Integrovaného záchranného týmu i dalších partnerských organizací předváděli na stanovištích ukázky své práce a předvedli také společnou akci při

simulované dopravní nehodě. Akce „Hurá prázdniny“ se zúčastnilo více než 500 dětí. Ve Zdravém městě **Moravská Třebová** se dne 13. června uskutečnila akce s názvem „Dětství bez úrazů“, kterou uspořádal místní Dům dětí a mládeže jako upozornění na rizika úrazů dětí v domácím i venkovním prostředí. Děti byly za účasti zástupců hasičů, Městské policie, Policie ČR a záchranné služby upozorněny na důsledky úrazů při popálení, při kontaktu s elektrickým proudem, při opaření nebo při pádu.

Žáci 6. tříd ve Zdravém městě Litoměřice si během akce „Ve vodě jak na souši“ prakticky vyzkoušeli první pomoc na koupališti.

MA21 a o propojení s dalšími metodami kvality ve veřejné správě – ale i o systémovém přístupu k MA21. Zástupce **Ministerstva pro místní rozvoj** Milan Půček představil **Strategii regionálního rozvoje** jako základní nástroj regionální politiky v České republice, a také zdůraznil potřebu podpory zavádění metod kvality řízení do městských a obecních úřadů. Uvedl zároveň celou řadu zdrojů, které mohou města na svůj kvalitní rozvoj využít. Zástupci **Ministerstva životního prostředí** Marie Petrová a Michal Petrus seznámili přítomné s **Revolvingovým fondem MŽP**, určeným pro neziskové organizace a municipality, kde se rovněž přihlíží k plnění Kritérií MA21. **Podporu kvality ve veřejné správě** prezentoval zástupce **Ministerstva vnitra** Pavel Kajml, který zároveň připomněl finanční zdroj **Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost – priorita 4 – veřejná správa**.

Se svými praktickými zkušenostmi se podělili zástupci Zdravého kraje **Vysočina** Petr Holý a Marta Vencovská, kteří informovali o finanční podpoře krajského úřadu městům a obcím na konkrétní aktivity spojené s realizací MA21. Novinku v komunikaci s veřejností na tradičních Fórech Zdravých měst zase představil zastupitel Zdravého města Litoměřice a politik PZM a MA21 Petr Hermann. „**Desatero problémů**“ by mělo zatraktivnit a zároveň zpřehlednit veřejnou diskusi nad nejpálčivějšími problémy každého pokročilého Zdravého města či obce. Zástupkyně Zdravého města **Chrudim** Šárka Trunečková popsala poutavým způsobem **zavádění systému EMAS (Eco-Management and Audit Scheme)** na Městském úřadě, díky němuž se jeho provoz stává šetrnějším k životnímu prostředí. Během semináře byl také představen Ivo Bělonohým, zástupcem **Sdružení tajemníků měst a obcí ČR (STMOÚ)**, společný projekt Ministerstva vnitra ČR, STMOÚ a NSZM s názvem „**Projekt metody kvality do všech obcí**“.

Účastníci semináře byli rovněž pracovníky kanceláře NSZM seznámeni s plnou verzí internetové aplikace **DataPlán NSZM** a vyslechli si konkrétní zkušenosti s využitím tohoto nástroje ve Zdravých městech **Vsetín, Kopřivnice a Hodonín**. Během dalších dnů Letní školy NSZM se zástupci Zdravých měst, obcí a regionů věnovali mimo jiné praktickému nácviku práce s tímto informačním nástrojem pro řízení obcí či modelové přípravě projektů.

Během semináře s názvem „Místní Agenda 21 – cesta ke kvalitní obci“, který zahájil Letní školu NSZM, představil zástupce Ministerstva pro místní rozvoj Milan Půček základní nástroje regionální politiky v České republice.

Databáze DOBRÁ PRAXE

Příklady dobré praxe z dalších oblastí naleznete v Databázi DobráPraxe – <http://www.dobrapraxe.cz>.

STALO SE

Letní školu NSZM zahájil odborný seminář o zkušenostech s realizací místní Agendy 21 v České republice

Úvodní den třídní Letní školy NSZM, která se konala 18.-20. června ve Zdravém městě Strakonice, byl věnován odbornému semináři s názvem „Místní Agenda 21 – cesta ke kvalitní obci“. Zástupci jednotlivých resortů informovali účastníky semináře o možnostech financování aktivit souvisejících s realizací místní Agendy 21 a zástupci Zdravých měst a regionů představili své zkušenosti s tímto mezinárodním programem.

V rámci úvodního semináře se diskutovalo především o praktických aspektech souvisejících s podporou MA21 – o finanční podpoře

KONTAKTY

NSZM ČR, Šrobárova 48, 100 42 Praha 10

T: +420 602 500 639 | E: info@nszm.cz | W: www.nszm.cz

Petr Švec, národní koordinátor Projektu Zdravé město WHO v ČR

(použité ilustrační fotografie pocházejí z archivů NSZM ČR a Zdravých měst, obcí a regionů ČR)

Materiál byl podpořen ze zdrojů Státního fondu životního prostředí ČR.